

ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ Dormitory's Physical Factors and the Quality of Thammasat University Students' Lives

กฤตพร หัวเจริญ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการผังเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่เป็นผลจากองค์ประกอบเชิงกายภาพของหอพักที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพ และแนวทางการบริหารจัดการที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในหอพัก โดยศึกษาพื้นที่หอพักนักศึกษาที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 4 พื้นที่ คือ หอพักเอเชียนเกมส์ หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักใน) หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และหอพักที่ยูโดม แบ่งการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักเป็น 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบภายนอกของอาคาร องค์ประกอบภายในของอาคาร และการให้บริการภายในหอพัก ผลจากการวิจัยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัจจัยทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการให้บริการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบภายในของอาคาร และองค์ประกอบภายนอกของอาคาร ตามลำดับ โดยปัจจัยด้านการให้บริการต่างให้ความสำคัญต่อการรักษาความปลอดภัยของหอพักมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบภายในอาคารมักเกี่ยวข้องกับขนาด สัดส่วนของที่พักอาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลางในหอพัก ขณะที่องค์ประกอบภายนอกของอาคารมักให้ความสำคัญกับตำแหน่งที่ตั้ง และทัศนียภาพบริเวณโดยรอบของหอพักที่ควรมีความร่มรื่นและสวยงาม นอกจากนี้ยังพบว่า หอพักทั้งหมดต่างมีสภาพปัญหาที่ส่งผลเสียต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาเนื่องจากอายุการใช้งานที่ค่อนข้างมาก และขาดการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีข้อเสนอแนะ คือ ด้านองค์ประกอบของอาคาร ควรปรับปรุงสภาพภายนอกและภายในอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมให้มีสภาพเอื้อต่อการใช้งานมากขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะด้านการให้บริการภายในหอพัก ควรมีนโยบายในการรักษาความปลอดภัยให้เข้มงวดมากขึ้นทั้งการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่แม่บ้าน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้บริการประจำหอพักและบริเวณจุดเสี่ยงในการเกิดอาชญากรรมให้มากขึ้น รวมถึงควรเพิ่มจุดให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงฟรีให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่หอพัก ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาที่อยู่อาศัยในหอพักมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพัก องค์ประกอบภายนอกของอาคาร องค์ประกอบภายในของอาคาร การให้บริการภายในหอพัก

Abstract

The latter consideration has stimulated the author to have an in-depth study on “Dormitory's Physical Factors and the Quality of Thammasat University Students' Lives.” The purpose of this research is to compare student lives that have been affected by the university-operated dormitories' physical factors. It is hoped that this study will lead to a better improvement in physical components of student accommodation and better administration of student dormitories so that their residents will experience a better quality of life. The studied areas include four university-operated dormitories namely, the Asian Games Dorm, the Thammasat Dorm Rangsit Campus (the on-campus dorm), the Thammasat Hospital Dorm, and the TU Dome Dorm. The analysis

was conducted on the physical factors that can be classified into three aspects: the outside components of the building, the inside components of the building, and the administrative duties and services provided within each building. The results, after taken the average of the three components into consideration, show that the administrative duties and services are of first and foremost. They affect the student quality of life. Second come the inside components of the building and they are followed accordingly by the outside components. Within the administrative duties and services, security is of top priority; whereas, the inside components poses the size of living quarter and shared conveniences as a threat While the dormitory location as well as its landscape is said to be important for the outside components. It was found that all student accommodations posed different problems that would affect the students' quality of life and their well being. One of the obvious problems comes from the age of the building. Most accommodations have been in service for a long time and all lack good administration and maintenance. This leads to the following recommendations: the accommodation buildings need to be renovated both inside and outside so that they can effectively accommodate students. Inside the dormitory, security must be tight and the number of authorities, dormitory maids, as well as security guards must be increased, and more guards should regularly inspect places that are prone to crime. Last but not least, the high-speed internet should be installed in all dormitory buildings and its service area should cover all the accommodations. This is to ensure that all student residents will have a better quality of life.

Keyword: dormitory's physical factors, the outside components of the building, the inside components of the building, the administrative duties and services provided

1. บทนำ

จากผลงานการวิจัยของสาธิตา สกุรัตน์กุลชัย และกฤตพร ห้าวเจริญ เรื่อง ศิลปะและคุณภาพชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรณีศึกษา นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (2549) พบว่า บทบาทของศิลปะในด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นศิลปะในการเรียนการสอน ศิลปะการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน ทั้งในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาให้ดีขึ้น โดยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตสามารถแบ่งได้หลายลักษณะตามแต่ทัศนะของผู้ทำการศึกษา โดยที่คุณภาพชีวิตยังครอบคลุมประเด็น ที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ในสังคม ปัจจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการและความต้องการของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่างๆ เหตุนี้คุณภาพชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับความต้องการและการพัฒนาการของมนุษย์โดยตรง ด้วยเหตุที่ว่าคุณภาพชีวิตของนักศึกษามีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตัวนักศึกษา ดังนั้นการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาคงไม่ได้มีผลมาจากการพัฒนาบทบาททางด้านศิลปะเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆ ร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางด้านกายภาพของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักศึกษา โดยเฉพาะในช่วงวัยเรียนระดับอุดมศึกษาที่นักศึกษาส่วนใหญ่จะต้องพักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย และใช้ชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบเชิงกายภาพของหอพัก มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถานที่ที่นักศึกษาใช้ชีวิตและเวลาส่วนใหญ่เพื่อการเรียน การทำกิจกรรม และการพักอาศัย จึงควรมีส่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นจากแนวคิดเกี่ยวกับ “ศูนย์ศึกษาและอาศัย: living-learning centre” แนวคิดเกี่ยวกับ “ที่พักเพื่อการศึกษาาร่วมกัน : coeducational housing” แนวคิดเกี่ยวกับ “ที่พักแห่งความร่วมมือร่วมใจ: co-op housing” แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการหอพักแบบ “ระบบชุมชนย่อย: house system” แนวคิดเกี่ยวกับ “กิจการนักศึกษา : student affair” แนวคิดเกี่ยวกับ “ที่พักเพื่อสาระชีวิต : thematic housing” รวมถึงผลที่ได้จากการสอบถามนักศึกษาของ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยได้ข้อมูลเบื้องต้นพบว่า องค์ประกอบทางกายภาพของหอพักมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาโดยตรง แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างหอพักภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้แนวคิดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในลักษณะของการศึกษาเชิงเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่เป็นผลจากองค์ประกอบเชิงกายภาพต่างๆ ของหอพักที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะนำมาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่ดีขึ้น ตลอดจนได้แนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพ และแนวทางการบริหารจัดการในด้านต่างๆ สำหรับหอพักของมหาวิทยาลัยจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักต่อไป

2. วิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

2.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ที่มีกระบวนการและขั้นตอนเกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูล 2 ลักษณะ ได้แก่ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับรูปแบบและปัจจัยทางกายภาพของหอพักที่มีผลต่อการอยู่อาศัย รวมถึงศึกษาแนวคิดในการบริหารจัดการหอพักที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้แก่ การทำการวิเคราะห์พื้นที่ การวิเคราะห์กายภาพของหอพัก และการวิเคราะห์หลักการพัฒนาหอพักนักศึกษา โดยพื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง หอพักนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ที่ดำเนินการ โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 4 พื้นที่ (จำนวนหอพักนับตามชื่อหอพัก มิได้นับจากจำนวนอาคาร) คือ หอพักเอเชียนเกมส์ หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักใน) หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และหอพักที่ยูโดม

ประชากรการวิจัยในการวิจัยนี้ หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (ทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี) ที่ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในหอพักนักศึกษาที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยมีประชากร 13,000 คนโดยประมาณ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย หอพักเอเชียนเกมส์ หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักใน) หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์ และหอพักที่ยูโดม จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยแบ่งสัดส่วนในการเก็บข้อมูลจำแนกตามกลุ่มอาคารหอพัก มีรายละเอียดของการสุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อหอพักและจำนวนชั้น ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

หอพักที่เป็นพื้นที่ศึกษาสำหรับการวิจัย									
รายละเอียด	หอพักเอเชียนเกมส์ (กลุ่มอาคาร)					หอพักใน		หอพัก โรงพยาบาล ธรรมศาสตร์	หอพัก ที่ยูโดม
	A	B	C	D	E	ชาย	หญิง	1	1-3
จำนวนชั้น	12	8	8	14	4	4	4	9	9
ประชากร	600	3000	4000	500	200	1500	500	500	3500
กลุ่มตัวอย่าง	-*	76	120	-*	56	14	14	14	140

*หมายเหตุ: ไม่มีนักศึกษาอาศัยอยู่ในหอพัก

2.2 เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ออกแบบเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างตัวแปร ดังนี้

- ตัวแปรต้น ประกอบด้วย 3 ชุดตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบของอาคาร การให้บริการในห้องพัก และกิจกรรมผู้พักอาศัย
- ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิต
- องค์ประกอบของอาคาร (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ได้แก่ รูปแบบอาคาร จำนวนชั้น ขนาดพื้นที่ใช้สอย และการระบายอากาศ
- การให้บริการในห้องพัก ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ได้แก่ ระบบรักษาความสะอาด ระบบความปลอดภัย ระบบสาธารณูปโภค และระบบเตือนภัยต่างๆ

สำหรับเกณฑ์การแปลผลระดับคะแนน มีรายละเอียดดังนี้

- 4.21-5.00 มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตมากที่สุด
- 3.41-4.20 มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตมาก
- 2.61-3.40 มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตปานกลาง
- 1.81-2.60 มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตน้อย
- 1.00-1.80 มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตน้อยที่สุด

2.3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งพิจารณาตามวัตถุประสงค์ โดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดมาตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการประมวลผล และนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูล และใช้สถิติ ดังนี้

1. สสำรวจและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกายภาพของห้องพักที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ได้แก่ T-test และ F-test

2. เปรียบเทียบปัจจัยเชิงกายภาพของห้องพักที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแบ่งเป็น 2 ด้านหลัก คือ ด้านองค์ประกอบของอาคาร และด้านการให้บริการภายในห้องพักที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงเปรียบเทียบ (comparative statistics)

หลังจากการวิเคราะห์ผลข้อมูล และแปลผลข้อมูล นำไปสู่การนำเสนอข้อมูลที่ได้ โดยข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการเรียบเรียง เพื่อนำเสนอในรูปแบบของตาราง ร่วมกับการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ ที่มาจากการทำแบบสอบถามโดยผ่านการวิเคราะห์ผลข้อมูล และแปลผลข้อมูลแล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ร่วมกับการอภิปรายผลในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาตามประเด็นที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน

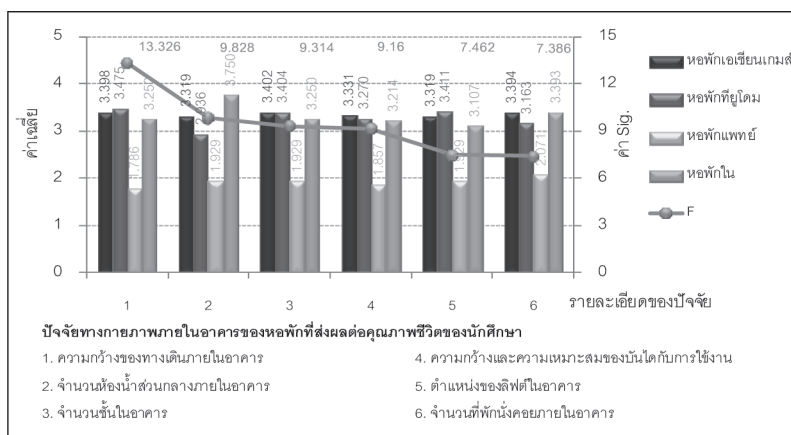
3. ผลการวิจัย

3.1 ด้านองค์ประกอบของอาคารต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

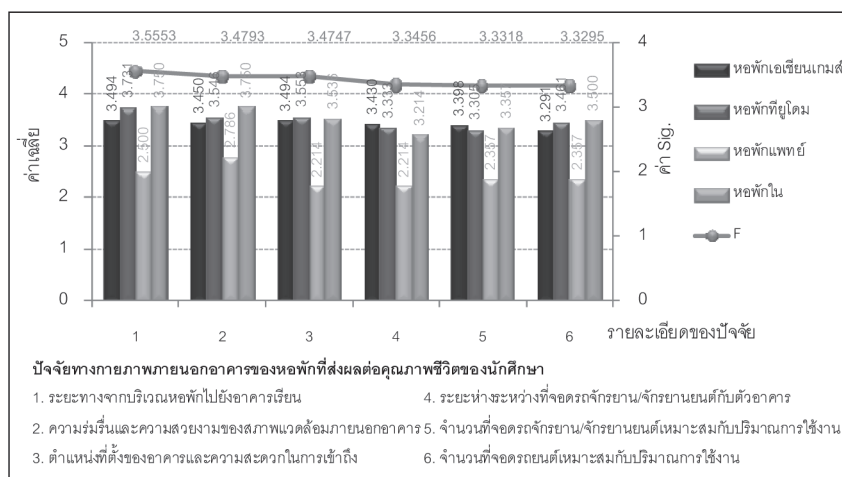
ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางกายภาพ ด้านองค์ประกอบของอาคารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา แบ่งออกเป็น ภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งพบว่า ปัจจัยทางกายภาพภายในอาคารเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระดับมาก โดยมีองค์ประกอบต่างๆ ที่นักศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยตรง คือ ขนาดของห้องพัก (ค่าเฉลี่ย 3.79 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03) รองลงมา คือ เครื่องปรับอากาศกับการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 3.68 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13) และสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำกับการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 3.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.13)

1.79) อีกทั้งเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยของหอพักต่างๆ พบว่า 6 ปัจจัยแรกที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากที่สุด คือ ด้านความกว้างของทางเดินภายในอาคาร รองลงมา คือ จำนวนห้องน้ำส่วนกลางภายในอาคาร และจำนวนชั้นภายในอาคาร ตามลำดับ (รูปที่ 1)

สำหรับปัจจัยทางกายภาพภายนอกอาคาร พบว่า เป็นสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระดับปานกลาง โดยมีองค์ประกอบต่างๆ ที่นักศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ระยะทางจากบริเวณหอพักไปยังอาคารเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28) รองลงมา คือ ความร่มรื่นและความสวยงามของสภาพแวดล้อมภายนอกของอาคาร (ค่าเฉลี่ย 3.48 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.21) และตำแหน่งที่ตั้งของอาคารและความสะดวกในการเข้าถึง (ค่าเฉลี่ย 3.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.16) นอกจากนี้เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยของหอพักต่างๆ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากที่สุด 6 ปัจจัยแรกคือระยะทางจากหอพักไปยังอาคารเรียนรองลงมา คือความสวยงามและความร่มรื่นของสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร และตำแหน่งที่ตั้งของอาคารและความสะดวกในการเข้าถึง ตามลำดับ (รูปที่ 2)

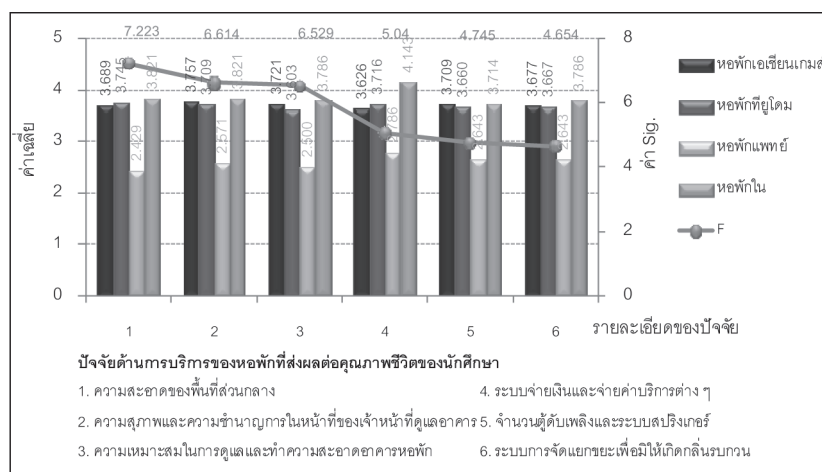
รูปที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยเชิงกายภาพภายในอาคารของหอพักที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่มา : จากผู้วิจัย

รูปที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยเชิงกายภาพภายนอกอาคารของหอพักที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่มา : จากผู้วิจัย

3.2 ด้านการให้บริการภายในห้องพักต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

การสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับด้านการให้บริการภายในห้องพักต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา พบว่า เป็นสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระดับมาก โดยมีองค์ประกอบต่างๆ ที่นักศึกษาเห็นว่ามีผลต่อคุณภาพชีวิตเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การติดตั้งกล้องวงจรปิด (ค่าเฉลี่ย 3.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.2) รองลงมา คือ ระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 3.8 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07) และประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคาร (ค่าเฉลี่ย 3.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98) รวมถึงเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยของห้องพักต่างๆ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามากที่สุด 6 ปัจจัยแรก คือ ด้านความสะอาดของพื้นที่ส่วนกลาง รองลงมา คือ ความสุภาพและความชำนาญการของเจ้าหน้าที่ดูแลอาคาร และความเหมาะสมในการดูแลและทำความสะอาดอาคารห้องพัก ตามลำดับ (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านการบริหารห้องพักที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่มา : จากผู้วิจัย

3.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องพัก

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างและการสำรวจถึงปัจจัยเชิงกายภาพของห้องพักภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ หอพักเอเชียนเกมส์ หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักใน) หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ (หอพักแพทย) และหอพักทิวโดม พบว่า มีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการที่ส่งผลต่อการพักอาศัย และยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นปัญหาที่พบเป็น 3 กลุ่มหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนี้

1. ปัญหาด้านองค์ประกอบภายในอาคาร ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับอายุการใช้งานที่มีจำนวนมากของอาคารก่อให้เกิดความชำรุดทรุดโทรมของห้องพักและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สภาพปัญหาด้านองค์ประกอบภายในอาคาร

1. สภาพของห้องพักมีความชำรุดทรุดโทรม	2. เฟอร์นิเจอร์ในห้องพักชำรุดไม่เอื้อต่อการใช้งาน	3. ห้องน้ำและอุปกรณ์ภายในห้องน้ำมีความชำรุด
		
4. สภาพบรรยากาศภายในห้องพักไม่เอื้อกับการอยู่อาศัย	5. ทางเดินส่วนกลางภายในห้องพักมีความชำรุดและไม่ปลอดภัย	6. พื้นที่ส่วนกลางในการทำกิจกรรมไม่เอื้อต่อการใช้งาน
		

2. ปัญหาด้านองค์ประกอบภายนอกอาคาร ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมของผู้อยู่อาศัย (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สภาพปัญหาด้านองค์ประกอบภายนอกอาคาร

1. ตำแหน่งที่ตั้งขยะและจำนวนถังขยะบริเวณโดยรอบห้องพักไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	2. ที่จอดรถยนต์บริเวณห้องพักไม่เพียงพอ และขาดการกำหนดระเบียบการจอดรถที่ชัดเจน	3. การจัดเส้นทางเดินรถในบริเวณห้องพักไม่สอดคล้องกับการใช้งาน
		
4. ขาดการจัดทัศนียภาพและพื้นที่สีเขียวให้กับอาคารห้องพักที่อยู่โดย	5. พื้นที่บริเวณโดยรอบห้องพักบางส่วนรกร้างไม่ปลอดภัยต่อผู้อยู่อาศัยในห้องพัก	
		

3. ปัญหาการให้บริการภายในหอพัก เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับปัญหาข้างต้นทั้งด้านองค์ประกอบภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณหอพักทั้ง 4 แห่งในมหาวิทยาลัย ได้แก่

3.1 การให้บริการของแม่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารยังไม่เพียงพอ

3.2 การให้บริการของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในบริเวณ จุดอับ บริเวณที่แสงสว่างจากไฟทางเดินไม่พอเพียง

3.3 จำนวนและจุดการติดตั้งกล้องวงจรปิดไม่เพียงพอ ได้แก่ บริเวณลานจอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์/จักรยาน และบริเวณจุดศูนย์กลางการทำกิจกรรมของสมาชิกในบริเวณหอพัก ซึ่งพบว่ามีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นในบริเวณหอพักบ่อยครั้ง

3.4 จุดให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงภายในอาคารหอพักต่างๆ ไม่เพียงพอ

3.5 ขาดประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลหอพัก เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคาร จากจำนวนของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ และการขาดความเอาใจใส่ในการทำงานของเจ้าหน้าที่

3.6 การบริการสัญญาณของอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ตไม่สอดคล้องต่อการใช้งาน

3.7 ขาดกิจกรรมอบรมเรื่องการชักซ้อมหนีไฟแก่ผู้อยู่อาศัยในอาคาร

4. การอภิปราย การวิจารณ์และสรุป ข้อเสนอแนะ

4.1 การอภิปราย การวิจารณ์ และสรุป

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักกับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หอพักสำหรับนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต มีหอพักที่เปิดให้บริการสำหรับนักศึกษาสามารถเข้าพักได้ 4 แห่ง คือ หอพักเอเชียนเกมส์ หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักใน) หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ (หอพักแพทย์) และหอพักทียูโดม มีจำนวนอาคารทั้งสิ้น 33 อาคาร 4,774 ห้อง และสามารถรองรับนักศึกษาได้ประมาณ 13,000 คน โดยมีการแยกอาคารที่พักอาศัยของนักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายอย่างชัดเจน ซึ่งจากประชากรจำนวนมากที่พักอาศัยในหอพักเหล่านี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยเชิงกายภาพของหอพัก และคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นจากการอยู่อาศัยของนักศึกษา เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพ และแนวทางการบริหารจัดการหอพักเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของนักศึกษาต่อไป

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ ด้านองค์ประกอบของอาคาร (ทั้งภายใน และภายนอกอาคาร) และด้านการให้บริการภายในหอพักที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้บริการหลักของหอพัก ซึ่งพบว่าเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัจจัยทั้งสามด้านตามนัยของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงเปรียบเทียบ (comparative statistics) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการให้บริการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในหลายลักษณะมากที่สุด รองลงมาคือ องค์ประกอบภายในอาคาร และองค์ประกอบภายนอกอาคาร ตามลำดับ โดยพบว่า องค์ประกอบภายในอาคารที่นักศึกษาผู้พักอาศัยเห็นว่ามีผลต่อคุณภาพชีวิตนั้นมักเกี่ยวข้องกับขนาด และสัดส่วนของที่พักอาศัย รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลางในหอพัก แต่สำหรับองค์ประกอบภายนอกอาคารของหอพักเป็นที่น่าสนใจว่าสิ่งที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่พักอาศัยในหอพักดังกล่าวต่างมีความเห็นร่วมกัน ได้แก่ รายละเอียดด้านตำแหน่งที่ตั้งของหอพัก และความร่มรื่นและสวยงามของทัศนียภาพบริเวณโดยรอบของหอพัก โดยจะทำให้การอยู่อาศัยมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับการใช้งานมากขึ้น ร่วมกับการให้บริการในหอพักที่ควรมีความชัดเจนของกฎระเบียบการอยู่อาศัย มีระบบรักษาความปลอดภัย และมีเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจในการอยู่อาศัยของนักศึกษา แต่อย่างไรก็ตามจากการสอบถามและการสำรวจถึงปัจจัยเชิงกายภาพของหอพัก ภายในมหาวิทยาลัย พบว่า ยังมีสภาพปัญหาต่างๆ ภายในหอพักที่อาจส่งผลเสียต่อการอยู่อาศัยรวมถึงคุณภาพชีวิตของนักศึกษาตามมา โดยปัญหาที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับอายุการใช้งานของหอพักที่มีอายุการใช้งานค่อนข้างมาก และขาดการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของหอพักต่อไป

4.2 ข้อเสนอแนะ

การพิจารณาถึงข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยแบ่งการเสนอแนะปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ ด้านองค์ประกอบของอาคาร (ทั้งภายใน และภายนอกอาคาร) และด้านการให้บริการภายในหอพักที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะด้านองค์ประกอบของอาคาร และการให้บริการภายในหอพักต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา

ด้านองค์ประกอบของอาคาร	การให้บริการภายในหอพัก
1. ควรปรับปรุงสภาพอาคารหอพักที่มีความชำรุดทรุดโทรม ให้มีสภาพที่เอื้อต่อการใช้งานมากขึ้น	1. ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่/ แม่บ้าน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ให้บริการประจำหอพักแต่ละแห่งให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการตรวจสอบคุณภาพของการให้บริการภายในหอพักแต่ละแห่งอย่างสม่ำเสมอ
2. ควรดำเนินการซ่อมแซม หรือปรับเปลี่ยนเฟอร์นิเจอร์ในห้องพัก และสุขภัณฑ์ในห้องน้ำที่ชำรุดไม่เอื้อต่อการใช้งาน	
3. ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพต่อการใช้งาน บริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า โต๊ะอ่านหนังสือ และเก้าอี้ โดยมีการออกแบบและบริหารจัดการที่ดี คำนึงถึงด้านความสะดวก สามารถถ่ายเทอากาศได้ดี และมีแสงสว่างที่เพียงพอ	2. ควรมีนโยบายที่เข้มงวดในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในบริเวณจุดเสี่ยงการเกิดอาชญากรรม โดยเฉพาะบริเวณลานจอดรถ พื้นที่รถกีด หรือบริเวณที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ เพิ่มจุดการติดตั้งกล้องวงจรปิดในบริเวณโดยรอบหอพัก และพื้นที่จอดรถ รวมถึงควรกำหนดบริเวณและระยะเวลาการเข้าออกหอพัก และมีการตรวจสอบบุคคลภายนอกที่เข้ามาภายในมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ
4. ควรเพิ่มตำแหน่งที่ทิ้งขยะและจำนวนถังขยะทั้งภายในและบริเวณโดยรอบหอพักให้มากขึ้น ร่วมกับจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์การทิ้งขยะให้ถูกที่ การแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง และการนำกลับมาใช้ใหม่	3. ควรมีการตรวจสอบ และเพิ่มจุดให้บริการสัญญาณของอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือในบริเวณหอพักให้ทั่วถึงมากขึ้น
5. ควรจัดให้มีพื้นที่จอดรถยนต์ในบริเวณหอพักมากขึ้นโดยอาจสร้างเป็นอาคารจอดรถยนต์ในพื้นที่ว่าง เช่น บริเวณด้านหลังของกลุ่มหอพักเอเชียนเกมส์โซน B	4. ควรเพิ่มจุดให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงฟรีให้ทั่วถึงและครอบคลุมบริเวณพื้นที่หอพัก ทั้งนี้เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายแก่นักศึกษาและผู้ปกครอง และยังเป็นการส่งเสริมด้านการติดต่อสื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับนักศึกษา
6. ควรวางแผนในการจัดเส้นทางเดินรถในบริเวณหอพักในระยะเวลาที่มีการใช้งานบริเวณหอพักอย่างหนาแน่น ด้วยการเดินทางด้วยเส้นทางเดินรถทางเดียว (one-way) และกำหนดทางเข้าและออกของรถที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง	5. ควรเพิ่มกิจกรรมการอบรมที่เป็นประโยชน์ เช่น การชักชวนหนีไฟ แก่ผู้อยู่อาศัยในอาคาร และกิจกรรมอื่นที่เป็นประโยชน์ในอาคารอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ผู้อยู่อาศัยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนและป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยจากเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้จากการใช้ชีวิตร่วมกันในหอพัก
7. ควรเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการจัดทัศนียภาพบริเวณหอพักให้มีความร่มรื่นสวยงามมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณหอพักที่ยูโดม ซึ่งปัจจุบันโครงการยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ทำให้อาคารหอพักของนักศึกษาที่สร้างเสร็จแล้วขาดพื้นที่สีเขียวและพื้นที่นันทนาการ	
8. ควรปรับปรุงบริเวณพื้นที่รถกีดต่างๆ โดยรอบบริเวณเขตหอพักให้มีความสวยงาม และปลอดภัยต่อการอยู่อาศัยได้แก่ บริเวณพื้นที่ด้านหลังของหอพักเอเชียนเกมส์โซน B หอพักในหญิง หอพักในชาย และหอพักแพทย์ เป็นต้น	
9. ควรแก้ไขการติดตั้งเครื่องปรับอากาศในตำแหน่งที่เหมาะสม เช่น ไม่ควรติดตั้งอยู่เหนือตำแหน่งหัวเตียง	
10. ควรเปลี่ยนหลอดไฟบริเวณพื้นที่ส่วนกลางทั้งภายในและภายนอกอาคารเป็นหลอดประหยัดไฟฟ้าทั้งหมดเพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน และงบประมาณของมหาวิทยาลัย	

นอกจากการเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของหอพักในภาพรวมแล้ว ยังรวมถึงการเสนอแนะแนวทางการออกแบบแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพของหอพัก ในการจัดวางตำแหน่งเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องปรับอากาศภายในห้องพักให้เหมาะสม และสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยของผู้พักอาศัย ซึ่งในการออกแบบแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพ จะดำเนินการเฉพาะหอพักที่นักศึกษาสามารถเข้าพักได้เท่านั้น อันประกอบด้วย หอพักเอเชียนเกมส์ (อาคารโซน B) หอพักเอเชียนเกมส์ (อาคารโซน C และโซน E) หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักในหญิง และหอพักในชาย)

หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ (หอพักแพทย์) สำหรับหอพักที่อยู่เดิม เนื่องจากเป็นหอพักใหม่ที่ยังอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์ จึงไม่จำเป็นต้องทำการแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบเชิงกายภาพของภายในห้องพัก โดยมีรายละเอียดดังรูปที่ 4

ทั้งนี้ แบบแปลนการออกแบบแก้ไขปรับปรุงดังที่เสนอแนะ จะทำให้เกิดผลดีต่อลักษณะทางกายภาพของหอพัก กล่าวคือ การจัดวางเฟอร์นิเจอร์จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยที่สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น และเพิ่มความเป็นสัดส่วนให้แก่ผู้พักอาศัย ซึ่งจากเดิมเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ มักจะถูกเคลื่อนย้ายโดยผู้พักอาศัยอย่างไม่เหมาะสม และทำให้ขาดความเป็นสัดส่วนของผู้ร่วมพักอาศัย นอกจากนี้ในส่วนของการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ควรติดตั้งให้อยู่ในตำแหน่งตามที่เสนอแนะ เพื่อให้การหมุนเวียนของกระแสลมเป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ จากเดิมการติดตั้งเครื่องปรับอากาศจะอยู่ในตำแหน่งเหนือหัวเตียง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้พักอาศัย และยังเป็นการยากต่อการบำรุงรักษาอีกด้วย

หอพักเอเชียนเกมส์ (อาคารโซน B)	หอพักเอเชียนเกมส์ (อาคารโซน C และโซน E)
หอพักธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต (หอพักในหญิง และหอพักในชาย)	หอพักโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ (หอพักแพทย์)

รูปที่ 4 แบบแปลนเสนอแนะแนวทางการออกแบบแก้ไขปรับปรุงภายในห้องพักของนักศึกษา
ที่มา : จากผู้วิจัย

สำหรับการสอบถามและการสำรวจถึงปัจจัยเชิงกายภาพของหอพักที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยทั้ง 4 พื้นที่ ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของนักศึกษาที่พักอาศัยมากขึ้น รวมถึงนำมาสู่การเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ในการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของ นักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักให้ดียิ่งขึ้นได้

6. เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ ผลชูชื่น และเรณู นิมพาลี. (2549). **การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ ที่พักหอพักประจำมหาวิทยาลัยและหอพักเอกชนนอกมหาวิทยาลัย**. มหาวิทยาลัย ศิลปากร, คณะวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาเอกสถิติ, ภาควิชาสถิติ.
- ทินพันธ์ เลิศโสภา. (2550). **แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการหอพักเชิงบูรณาการ กรณีศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการผังเมือง.
- บุญช่วย จินดาประพันธ์. (2536). **การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการ ศาสนา.
- มนตรี แยมกลีกร. (2542). **รูปแบบของหอพักนักศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย, โครงการส่งเสริมงานแนะแนวและสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิต.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ธันวาคม 2548). **ล้าหลัง**. [จุลสาร]. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ฝ่ายวางแผนพัฒนาและเทคโนโลยี. (2551). **ประวัติความเป็นมามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และวิทยาเขตต่าง ๆ**. ปทุมธานี: ฝ่ายวางแผนพัฒนาและเทคโนโลยี.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552 ก). **พิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประจำปีการศึกษา 2551**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2552 ข). **บันทึกธรรมศาสตร์ (รายงานประจำปี 2551)**. กรุงเทพฯ: แพลน กราฟิค จำกัด.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2553 ก). **แผนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2553, จาก www.tu.ac.th/intro/about/tumap/map.htm
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2553 ข). **วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2553, จาก www.tu.ac.th
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กองงานศูนย์รังสิต, งานประชาสัมพันธ์. (2553). **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เมืองมหาวิทยาลัย ที่สมบูรณ์แบบ. จุลสารธรรมศาสตร์, 1-14.**
- วิภา วงศ์บุยธรัตน์. (2547). **ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการให้บริการหอพักนักศึกษาของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะบริหารธุรกิจ.
- วลีพร ดัชนีพานิช. (2547). **แนวทางการพัฒนาการจัดระเบียบหอพักนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- วุฒิภา คุณสิริไพบูลย์. (2548). **แนวทางการกำหนดมาตรฐานสภาพแวดล้อมและการจัดการหอพักนักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง, สาขาวิชาประชากรศึกษา.
- ศราวุธ ทองเหว่า. (2545). **คุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนสังกัดกองบังคับการตำรวจ นครบาล 9**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะศึกษาศาสตร์.
- สาริตา สกลรัตน์กุลชัย และกฤตพร หัวเจริญ. (2549). **ศิลปะและคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรณีศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง คณะศิลปกรรมศาสตร์และคณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน**.

- สุกัญญา ประยูรศร. (2550). ความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ต่อการให้บริการหอพักของสถาบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะบริหารธุรกิจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา. (2507). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 81 ตอนที่ 27 วันที่ 21 มีนาคม 2507 พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2507.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, กลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา. (2524). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 89 ตอนที่ 182 วันที่ 29 พฤษภาคม 2524 พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2514.
- สำนักงานจัดการทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2553). หอพักนักศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2553, จาก www.tpm.tu.ac.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=318653
- สำนักงานจัดการทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (มิถุนายน 2553). ข่าวกิจกรรม. **Subsinn News**, 6, 2-5.
- อลิสา ทศวัฒน์. (2548). แนวทางการบริหารจัดการหอพักในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต: การจัดการที่สอดคล้องกับความพึงพอใจและลักษณะทางกายภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง.